

альтернативні економічні можливості використання таких земель, включаючи заходи з охорони навколишнього середовища;

– реалізація ініціативи «зеленого» оподаткування, які стимулюють застосування екологічних інновацій та екологічну ефективність у виробничих процесах (наприклад, плата за забруднення, зниження податкової ставки при проведенні науково-дослідних і конструкторських робіт, фіскальні стимули).

Проаналізувавши досвід екологізації економіки у світі, можна зробити висновок, що у багатьох країнах цей процес проходить досить активно. У країнах впроваджуються ресурсозберігаючі технології, сільське господарство набуває більше екологічних рис, поширюються програми щодо стимулювання екологічної свідомості виробників.

На відміну від більш розвинених країн світу, екологізація економіки в Україні відбувається набагато повільніше, як і у більшості пострадянських держав. На даний час екологізація економіки повинна охоплювати усі галузі економіки країни. Стабілізація екологічної ситуації напряму залежить від ефективності проведених економічних реформ. Тож надзвичайно важливими є заходи щодо створення сприятливих умов для розвитку екологічних ініціатив у всіх виробничих сферах.

Література:

1. Про Концепцію сталого розвитку: Закон України від 24.12.1999 № 1359-XIV. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1359-14>.
2. Малышева Т. В., Ганеева Г. А. Организационно-экономические особенности распределительной логистики нефтехимических производств. Вестник Казанского технологического университета, 2014, № 21. С. 432–435.
3. Мартусенко І. В., Погрішук Б. В. Регіональна економіка: навч. посіб. Тернопіль, 2010. 241 с.
4. Лапко О. О. Державне регулювання інноваційної діяльності: економічний механізм і його вдосконалення: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора екон. наук: спец. «Організація управління, планування і регулювання економікою». К., 2000. 32 с.

Мітюшкіна Х.С.,

к.е.н., доцент кафедри раціонального природокористування та охорони навколишнього середовища
Маріупольський державний університет

ДЕСТРУКТИВНИЙ ВПЛИВ ЛЮДИНИ НА ПРИРОДООХОРОННІ ТЕРИТОРІЇ

Нова парадигма еколого-економічної безпеки країн сьогодні формується на фоні актуалізації й активізації концепції сталого розвитку XXI століття. Завдання, яких сьогодні намагаються дотримуватися всі країни світу офіційно затверджені ООН у 2015 році й включають 17 цілей і 169 конкретних положень [1]. Серед інших слід виокремити цілі 14 Life below water (Збереження морських екосистем - збереження та раціональне використання океанів, морів і морських ресурсів в інтересах сталого розвитку) та 15 Life on land (Збереження екосистем суші - захист та відновлення екосистем суші та сприяння їх раціональному використанню, раціональне лісокористування, боротьба з опустелюванням, припинення і повернення назад (розвертання) процесу деградації земель та зупинка процесу втрати біорізноманіття).

Досягнення цих цілей потребують активізації зусиль щодо встановлення власних показників розвитку природно-заповідного фонду та дотримання критеріїв міжнародних угод.

Згідно даних Міністерства навколишнього середовища та природних ресурсів України стан природно-заповідного фонду (ПЗФ) у 2018 році виглядав таким чином: ПЗФ України мав у своєму складі 8396 територій та об'єктів загальною площею 4,318 млн. га в межах території України (фактична площа 3,985 млн. га) та 402,5 тис. га у межах акваторії Чорного моря [2].

Тобто, показник заповідності становив 6,6%. Згідно Європейській ландшафтній конвенції (2000р.) та Конвенції про охорону біорізноманіття (2010р.) частки природоохоронних територій світу у 2020 році повинні збільшитися до 17% для суходолу та внутрішніх вод і до 10% для моря й узбережжя. Законом України «Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року» було передбачено запровадження системи природоохоронних заходів збереження біо- та ландшафтного різноманіття і розширення площі ПЗФ до 10% у 2015 р. та до 15% загальної території країни у 2020 р. Нажаль, відповідний закон не реалізовано. Найбільших зусиль стосовно розширення мережі заповідних територій слід докласти для лісостепової та степової частин країни, звертаючи увагу насамперед на регіони з найменшим показником заповідності, тобто найменшою часткою об'єктів ПЗФ: Подільсько-Придніпровський лісостеповий край (1,31%), Дністровсько-Дніпровський північностеповий край (0,98%), Лівобережнодніпровсько-Приазовський північностеповий край (2,28%), Донецький північностеповий край (1,53%) [3, с.23].

Отже, враховуючи вищезазначене, вкрай необхідним є обґрунтування наукових засад розширення мережі територій природно-заповідного фонду України, зокрема географічних аспектів, щоб вийти на передбачені показники заповідності.

Поряд з необхідністю збільшувати площі природно-заповідного фонду України є проблема збереження вже існуючих територій, адже надмірне антропогенне навантаження призводить до суттєвих деструктивних наслідків.

Одними з найбільш руйнівних є діяльність людини в галузі сільського господарства та промисловості. Так, негативно позначається на природно-заповідних територіях недотримання екологічних вимог у тваринництві (великі ферми, відведення нових площ й розширення вже існуючих площ пасовищ, рільництво призводить до виснаження ґрунту, забруднення, ерозійних процесів, надмірно інтенсивна меліорація призвела до засолення степових ґрунтів тощо) Все це негативно позначається на життєвому середовищі. Великі сільськогосподарські ферми (тваринницькі) стають джерелами забруднення органічними речовинами водотоків, виділення аміаку, евтрофікації прилеглих водойм, забруднення атмосферного повітря парниковими газами.

Вплив промисловості часто має не тільки регіональний, а й трансрегіональний характер, більш того він тривалий, й часто його наслідки є незворотними. В Україні найбільшими забруднювачами життєвого середовища є великі помислові підприємства. Зокрема у Донецькому регіоні обсяги промислового навантаження є найбільшими й склали 773,5 тис. т. викидів у атмосферу у 2019 році. Забруднювачами атмосферного повітря в області залишаються підприємства вугільної промисловості, металургії та підприємства – виробники електроенергії. Отже найбільше забруднення атмосферного повітря спостерігається саме в тих містах та районах, де розташовані підприємства цих видів діяльності. Зокрема у 2019 році, у м. Маріуполь всього викинуто 330,1 тис. т; м. Курахове – 131,8 тис.т; м. Покровськ – 53,8 тис. т; м. Добропілля – 28,9 тис. т; м. Вугледар –28,6 тис.[4] Викиди містять у собі парникові гази – оксид вуглецю (CO), метан (CH₄), оксид азоту (N₂ O), діоксид сірки (SO₂) та є небезпечними в радіусі до 100 км. Як відомо заповідник „Кам'яні Могили” особлива природоохоронна територія, що входить до складу Українського степового природного заповідника розташований в 60 км. від Маріуполя, а отже не може бути позбавлений деструктивного впливу на геологічне, біологічне та художньо- емоційне різноманіття.

Отже, необхідним є розроблення концепції цілей і заходів з пропозицією рішень щодо запобігання існуючих конфліктів між користувачами та втратою природних властивостей ландшафтів внаслідок деструктивного впливу людини.

Література

1. Цілі сталого розвитку 2016-2030. URL: <http://www.un.org.ua/ua/tsili-rozvytku-tysiacholittia/tsili-staloho-rozvytku>
2. Національна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Україні у 2018 році. URL: <https://mepr.gov.ua/files/docs/Zvit/2020>

3. Руденко Л.Г., Маруняк Є.О., Лісовський С.А., Чехній В.М., Голубцов О.Г., Іваненко Є.І. Ландшафтознавчі аспекти організації перспективної мережі заповідних територій України. Український географічний журнал. 2016. № 3 с. 18-26 URL: irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/.../cgiirbis_64.exe?...2..

4. Регіональна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Донецькій області у 2019 році. URL: <http://ecology.donoda.gov.ua>

Тіоколкин В.М.,

студент ОР «Магістр» спеціальності «Екологія»
Маріупольський державний університет

ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ МЕТАЛУРГІЙНОГО ВИРОБНИЦТВА

Металургійна промисловість одна з найбільш затребуваних і прибуткових сфер виробництва, проте робота заводів і комбінатів даної галузі має значний вплив на навколишнє середовище і його забруднення. В свою чергу, забруднення навколишнього середовища є актуальною проблемою сучасності, адже антропогенний вплив зачіпає всі земні сфери: атмосферу, гідросферу і літосферу. При цьому, людина, будучи головним винуватцем екологічної ситуації, водночас стає головною її жертвою: за деякими даними, від забруднення водних ресурсів, атмосферного повітря та ґрунтового покриву в світі гине велика кількість людей.

Доля підприємств чорної металургії в загальному забрудненні атмосфери промисловістю складає від 15-20% до 50% в районах розташування великих металургійних комбінатів. Середня кількість викидів підприємств чорної металургії на 1 млн. т річної продукції становить, т / добу: пилу - 350, сірчистого ангідриду - 200, оксиду вуглецю - 400, оксидів азоту - 42[1].

Станом на 2018 рік викиди комбінату «Азовсталь» склали 88,77 тис. тон, характер викидів відображає перевищення ГДК по пилу - від 9,4 до 26 ГДК, сірчистого ангідриду – від 1,2 до 2,8 ГДК оксиду вуглецю - від 2 до 9 ГДК, сірководню - від 7,1 до 16,2 ГДК. Зони впливу викидів забруднюючих речовин досягає 83 кілометрів в радіусі[1]. Такий обсяг викидів забруднюючих речовин має сильний вплив на стан навколишнього середовища і здоров'я людей в регіоні.

Всі використовувані технологічні процеси, виробництва чавуну, сталі і їх наступного використання в створенні продукції супроводжуються викидом великої кількості відходів у вигляді шкідливих газів і пилу, шлаків, шлаків, стічних вод, що містять різні хімічні компоненти, які забруднюють атмосферу, воду і поверхню землі. Вся металургійна продукція є джерелами забруднення пилом, оксидами вуглецю і сірки. Вагомою причиною значних викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря, ґрунти, водне середовище є моральне старіння та зношення технологічного устаткування.

Кожне підприємство в тій чи іншій мірі згубно впливає на навколишнє середовище, в тому числі на атмосферу, гідросферу, земельні ресурси, рослинний і тваринний світ. Крім природних викидів внаслідок роботи виробництва відбуваються й неорганізовані викиди (непередбачувані ситуації, помилки працівників під час виробничого процесу, знос устаткування, застаріле обладнання, очисні споруди і технології виробництва, низька якість вихідної сировини інше).

Контроль якості екологічного менеджменту, в першу чергу, на великих підприємствах-забруднювачах, є важливою частиною збереження і поліпшення екологічного стану в регіоні, країні, світі.

У результаті аналітичних досліджень для зниження екологічних ризиків на виробництві металургійного комбінату «Азовсталь» запропоновано:

- для збільшення ефективності очищення оснастити конвертери системою допалювання